

2008/2009 õ.a. keemiaolümpiaadi piirkonnavooru ülesannete lahendused

8. klass

1. a) tihedus b) CO₂ (2·1) 2
 c) i) F⁻ ii) K (2·1) 2
 d) SO₂, Al₂O₃, PtCl₄ (3·0,5)
 $M_r(\text{SO}_2) = 32 + 2 \cdot 16 = 64$ $A_r(\text{Au}) = 197$
 $M_r(\text{P}_4) = 4 \cdot 31 = 124$ $M_r(\text{Al}_2\text{O}_3) = 2 \cdot 27 + 3 \cdot 16 = 102$
 $A_r(\text{He}) = 4$ $M_r(\text{PtCl}_4) = 195 + 4 \cdot 35,5 = 337$ (6·0,5)
 (0,5 punkti võib anda, kui molekul-/aatommass on välja kirjutatud)
 $A_r(\text{He}) < M_r(\text{SO}_2) < M_r(\text{Al}_2\text{O}_3) < M_r(\text{P}_4) < A_r(\text{Au}) < M_r(\text{PtCl}_4)$ (1,5) 6
 10 p
2. A – plahvatusohtlik, lõhkeaine (2·1)
 B – mürgine, kaaliumtsüaniid (2·1)
 C – söövitav, soolhape (2·1)
 D – keskkonnohtlik, elavhõbe (2·1)
 E – tuleohtlik, bensiin (2·1) 10
 10 p
3. X – Al, alumiinium Al:+13|2|8|3) (2)
 massiarv on 27, tuumalaeng on 13, elektronide arv on 13 (3)
 Toimus keemiline nähtus (reaktsioon), mille tulemusel tekkis katioon
 laenguga +3. (3)
 $\text{Al}^{3+}: +13|2|8)$ $\text{Ne}: +10|2|8)$ $\text{F}^-: +9|2|8)$ (3) 11
 11 p
4. Leiame kõik tihedused ühikuga g/cm³.
 $\rho(\text{Au}) = 19,3 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$
 $\rho(\text{söögisool}) = \frac{2160 \text{ mg}}{1 \text{ cm}^3} \cdot \frac{1 \text{ g}}{1000 \text{ mg}} = 2,16 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ (0,5)
 $\rho(\text{Hg}) = \frac{13500 \text{ g}}{1 \text{ dm}^3} \cdot \frac{1 \text{ dm}^3}{1000 \text{ cm}^3} = 13,5 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ (0,5)
 $\rho(\text{Fe}) = \frac{7,8 \text{ kg}}{1 \text{ dm}^3} \cdot \frac{1000 \text{ g}}{1 \text{ kg}} \cdot \frac{1 \text{ dm}^3}{1000 \text{ cm}^3} = 7,8 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ (1)
 $\rho(\text{jää}) = \frac{1800 \text{ g}}{2 \text{ dm}^3} \cdot \frac{1 \text{ dm}^3}{1000 \text{ cm}^3} = 0,90 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ (1)
 $\rho(\text{O}_2) = \frac{2,0 \text{ kg}}{1,02 \text{ m}^3} \cdot \frac{1000 \text{ g}}{1 \text{ kg}} \cdot \frac{1 \text{ m}^3}{1000 \text{ 000 cm}^3} = 0,0020 \frac{\text{g}}{\text{cm}^3}$ (1,5)
 $\rho(\text{O}_2) < \rho(\text{jää}) < \rho(\text{söögisool}) < \rho(\text{Fe}) < \rho(\text{Hg}) < \rho(\text{Au})$ (1,5)

Vees lahustub söögisool ja hapnik.

Veekest kergemad on jää ja hapnik ($\rho(\text{O}_2) < \rho(\text{jää}) < \rho(\text{vesi})$).

(1)

(2·1) 9

9 p

5. Tabeli lahtrid
 (a) $m_{\text{vesi}} = 259 \text{ g} - 100 \text{ g} = 159 \text{ g}$ (0,5)
 (b) lahustuvus = $\frac{100 \text{ g}}{159 \text{ g}} \cdot 100 \text{ g} = 62,9 \text{ g} / 100 \text{ g vees}$ (1)
 (c) $m_{\text{vesi}} = \frac{100 \text{ g}}{32 \text{ g}} \cdot 50 \text{ g} = 156 \text{ g} \approx 160 \text{ g}$ (1)
 (d) $m_{\text{lahus}} = 50 \text{ g} + 156 \text{ g} = 206 \text{ g} \approx 210 \text{ g}$ (0,5)
 (e) lahustuvus = 32 g / 100 g vees (0,5)
 (f) $m_{\text{aine}} = \frac{32 \text{ g}}{100 \text{ g}} \cdot 60 \text{ g} = 19,2 \text{ g} \approx 19 \text{ g}$ (1)
 (g) $m_{\text{lahus}} = 19 \text{ g} + 60 \text{ g} = 79 \text{ g}$ (0,5)
 (h) m_{aine} leidmine:
 $\text{lahustuvus} = \frac{m_{\text{aine}}}{100 \text{ g} - m_{\text{aine}}} \cdot 100 \text{ g} = 32 \text{ g}$
 $100m_{\text{aine}} = 3200 - 32m_{\text{aine}} \quad 132m_{\text{aine}} = 3200 \quad m_{\text{aine}} = 24 \text{ g}$ (2,5)
 (i) $m_{\text{vesi}} = 100 \text{ g} - 24 \text{ g} = 76 \text{ g}$ (0,5)
 $m_{\text{aine küllastunud lahuses}} = \frac{32 \text{ g}}{100 \text{ g}} \cdot 150 \text{ g} = 48 \text{ g} > 45 \text{ g}$ (1)
 KNO₃ lahustub täielikult. Saadud lahus ei ole küllastunud. (2·0,5)
 $m_{\text{vesi}} = \frac{100 \text{ g}}{62,9 \text{ g}} \cdot 45 \text{ g} = 72 \text{ g} \quad m_{\text{aurustada}} = 150 \text{ g} - 72 \text{ g} = 78 \text{ g}$ (1+0,5)
 40°C juures küllast. lahuse saamiseks tuleb aurustada 78 g vett. (0,5) 12
 12 p
6. C₃H₅[-OOC-(CH₂)₇-CH=CH-CH₂-CH=CH-(CH₂)₄-CH₃]₃ C₅₇H₉₈O₆ (2)
 $M_r(\text{C}_{57}\text{H}_{98}\text{O}_6) = 57 \cdot 12 + 98 \cdot 1 + 6 \cdot 16 = 878$ (0,5)
 $\%(\text{C}) = \frac{57 \cdot 12}{878} \cdot 100 = 78 \quad \%(\text{H}) = \frac{98 \cdot 1}{878} \cdot 100 = 11 \quad \%(\text{O}) = \frac{6 \cdot 16}{878} \cdot 100 = 11$ (3·1)
 Molekulmass kasvas liitunud vesiniku arvel, seega liitunud vesiniku aatomite arv on 878 · 0,0137 = 12 ja üldine vesinike arv 12 + 98 = 110. (2)
 Margariinis on rasva molekuli brutovalem C₅₇H₁₁₀O₆. (0,5) 8
 8 p